

19. Брезицкая Л. А., Кодан С. В. Институциональное оформление государственной гражданской службы в предреформенной России (1800–1850 гг.). Российский юридический журнал. 2006. № 3(51). С. 136.
20. Полтавские епархиальные ведомости. 1878. № 14. URL: <https://pravoslavnoe-duhovenstvo.ru/media/priestdb/materialattachment/attachment/0f/6c/0f6cc310-421e-4319-bce0-c638834e2ac6.pdf>
21. Полтавские епархиальные ведомости. 1880. № 14. URL: <https://pravoslavnoe-duhovenstvo.ru/media/priestdb/materialattachment/attachment/78/17/7817fea9-2bc8-410d-8fca-181705cf76a7.pdf>
22. Полтавские епархиальные ведомости. 1881. № 13. URL: <https://pravoslavnoe-duhovenstvo.ru/media/priestdb/materialattachment/attachment/b3/e0/b3e07d74-746f-4ecd-a6dc-f730303a0034.pdf>
23. Полтавские епархиальные ведомости. 1910. № 15. URL: <https://pravoslavnoe-duhovenstvo.ru/media/priestdb/materialattachment/attachment/ff/9b/ff9b9943-0c7d-4e5a-815d-b99d645c213a.pdf>
24. Арандаренко Н. И. Записки о Полтавской губернии, Николая Арандаренка, составленные в 1846 году : в трех частях. Полтава : тип. Губернского Правления, 1848–1852.

УДК94(477.53-21)»1914/1918»

Олександр Лимар
(Полтава)

**ПАМ'ЯТНИЙ ЗНАК ЗЕМЛЯКАМ – УЧАСНИКАМ ПЕРШОЇ
СВІТОВОЇ ВІЙНИ 1914–1918 рр.
У С. ЯРЕСЬКИ МИРГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

У статті міститься опис пам'ятного знаку, віднайденого в ході моніторингових експедицій науково-дослідного відділу пам'яткознавства Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського та розшук у відкритих електронних джерелах архівних матеріалів про яреськівчан-учасників Першої світової війни 1914–1918 рр.

Ключові слова: Яреськівська волость, піхотний полк, прикордонний полк, Перша світова війна 1914–1918 рр., пам'яткознавство, мобілізовані.

Під час моніторингових експедицій наукових співробітників науково-дослідного відділу пам'яткознавства Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського було виявлено пам'ятний знак землякам-учасникам Першої світової війни 1914–1918 рр. у с. Яреськи Миргородського району. Пам'ятний знак являється складовою частиною меморіального комплексу, присвяченого подіям Другої світової війни.

Встановлений у 2015 р. на честь яреськівчан – учасників Першої світової війни 1914–1918 рр. Пам'ятний знак – це гранітна стела з зображенням Георгіївського хреста і пам'ятним написом: «Від героїв

колишніх часів не лишилося з часом імен. Ця пам'ятна дошка встановлена в пам'ять про офіцерів, солдатів, матросів Яреськівської волості, які брали участь в Першій світовій війні 1914–1918 років, що загинули, лишилися живими але незаслужено забуті. Вічна їм слава. Від вдячних нащадків с. Яреськи. 2015 р.» [1, с. 274-275].

У події Першої світової війни 1914–1918 рр. було втягнуто більшість країн Європи та їх колонії, США, Японію та Близький Схід. Вперше в історії людства війна точилася не лише на землі та морі, а й у повітрі.

Військовий конфлікт такого масштабу потребував значних ресурсів – економічних, матеріальних та людських. Він коштував людству 8,4 мільйона життів безповоротних втрат [2, с. 445].

З перших днів війни українці активно залучались російською владою до участі в ній. Лише в селах українських губерній з 1914 по 1917 рр. було мобілізовано майже 2,8 мільйона осіб. У відсотковому відношенні військовослужбовці-українці переважали навіть росіян [3, с. 28].

У Полтавській губернії, яка на той час входила до складу російської імперії, до армії було мобілізовано 49,4% працездатних чоловіків, які були задіяні у сільському господарстві [4, с. 36-37].

Під час роботи з архівними матеріалами часів Першої світової війни 1914–1918 рр. виявлене 31 прізвище уродженців села Яреськи, мобілізованих до військових частин та з'єднань російської імперії:

Абраменко (Авраменко) Матвій Михайлович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 63-го піхотного Углицького полку. Захворів 18.01.1917 р. Вибув у лікувальний заклад [5, арк. 65/188].

Вацав (Вацов) Пантелеймон Іванович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 145-го піхотного Новочеркаського полку. Потрапив у полон у період 24.07.1916 – 01.09.1916 рр. в районі н.п. Бугач [6, арк. бн].

Гелей Василь Максимович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 44-го піхотного Камчатського полку. Отримав поранення в бою 24.08.1916 р. на Австрійському фронті [7, арк. 203].

Горобець (Городец) Олександр Петрович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 202-го піхотного Горійського полку. Захворів 26.08.1916 р. Вибув у лікувальний заклад [8, арк. 778].

Городзюк Петро Степанович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Молодший унтер-офіцер 400-го піхотного Хортицького полку. Отримав поранення 28.11.1917 р. поблизу с. Паніковіце. Вибув

у 52-й евакуаційний пункт м. Радзевилів (зараз – м. Радивилів Рівненської області) [9, арк. 204].

Гуржій Трохим Савич. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Молодший унтер-офіцер 1-го Проскурівського полку. Отримав поранення 15.07.1916 р. [10, арк. 594].

Даценко Іван Тимофійович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 291-го піхотного Трубачевського полку. Вибув з неуточнених причин [11, арк. 1022].

Демиденко Петро Галактіонович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Молодший унтер-офіцер 76-го піхотного Кубанського полку. Вибув з невизначених причин 21.06.1916 р. поблизу с. Садзавка (нині – с. Саджавка Коломийської територіальної громади Івано-Франківської області) [12, арк. 280].

Дзюба Василь Федорович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Старший унтер-офіцер 257-го піхотного Євпаторійського полку. Отримав поранення 20.06.1916 – 21.06.1916. Вибув у госпіталь с. Бурчаки [13, арк. 506].

Дмитрик Микита Стефанович (Степанович). Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 71-го піхотного Белевського полку. Отримав поранення в бою 27.05.1916 р. [14, арк. 1348].

Єрмолов Митрофан Ісидорович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 47-го піхотного Українського полку. Зник безвісти 27.04.1915 р. в районі м. Заршин (нині – адміністративний центр сільської гміни Сяноцького повіту Підкарпатського воєводства, Польща) [15, арк. 82].

Короленко Євдоким Петрович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Підпрапорщик 189-го піхотного Ізмаїльського полку. Отримав вогнепальне поранення з проникаючим ураженням кісток рук 13.10.1914 р. в бою на ст. Самбір (нині – м. Самбір, Львівська область) [16, арк. 623].

Крахмалець (Крохмалець) Іван Артемович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий. Потрапив у полон [17, арк. 16205].

Левцун Яків Григорович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 103-го піхотного Петрозаводського полку. Отримав поранення в бою 25.05.1916 р. поблизу фольварку Стадниця на Гіпсарці [18, арк. 265].

Мартось Василь Тимофійович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 36-го піхотного Орловського полку. Отримав поранення в бою [19, арк. 115].

Матюца Михайло Степанович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 16-го піхотного Ладозького полку. Отримав поранення в бою за висоту 389 3.06.1916. Вибув у 2-й Сибірський перев'язувальний загін [20, арк. 33].

Недобачій Іван Іванович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 102-го піхотного Вятського полку. Захворів 30.12.1915 р. Вибув у лікувальний заклад [21, арк. 951].

Никітенко (Микитенко) Семен Трохимович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 240-го піхотного Ваврського полку. Загинув у бою [22, арк. 343].

Омеляненко Степан Павлович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 36-го піхотного полку. Отримав в бою перелом правого стегна та поранення правого передпліччя. Вибув у лікувальний заклад. Помер 29.09.1914 р. Похований у м. Жолкев (нині – м. Жовква Львівської області) [23, арк. 823, 824].

Півториця Іван Михайлович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 410-го піхотного Усманського полку. Отримав поранення 20.06.1916 р. Вибув у перев'язочний загін 103-ї піхотної дивізії [24, арк. Бн].

Редько Федір Кирилович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 295-го піхотного Свирського полку. Зник безвісти 12.07.1917 р. поблизу с. Романівка [25, арк. 448].

Рияслов Феодосій Григорович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 4-го прикордонного полку. Отримав поранення в бою 01.06.1916 р. в районі м. Ляхович (нині – м. Ляховичі Берестейської області, Республіка Білорусь) [26, арк. 642].

Робочий Семен Іванович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 47-го піхотного Українського полку. Зник безвісти 27.04.1915 р. в районі м. Заршин (нині – адміністративний центр сільської гміни Сяноцького повіту Підкарпатського воєводства, Польща) [27, арк. 82].

Рудич Іван Павлович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 202-го піхотного Горійського полку. Зник безвісти 14.07.1915 р. [28, арк. Бн].

Саненко Іван Олексійович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 158-го піхотного Башкадикларського полку. Зник безвісти 20.07.1917 р. [29, арк. 244].

Тарасенко Трохим Павлович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 406-го піхотного Щигровського полку. Отримав поранення в бою 16.08.1917 р. [30, арк. 69].

Тимошенко Іван Іванович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 202-го Горійського піхотного полку. Отримав поранення в бою 9.07.1915 р. [31, арк. Бн].

Чуб Андрій Іванович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 47-го піхотного Українського полку. Зник безвісти 27.04.1915 р. в районі м. Заршин (нині – адміністративний центр сільської гміни Сяноцького повіту Підкарпатського воєводства, Польща) [32, арк. 82].

Чуб Максим Васильович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 103-го піхотного Петрозаводського полку. Загинув в бою 25.05.1916 р. поблизу фольварку Стадниця на Гіпсарці [33, арк. 492].

Чуб Федір Федотович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 102-го піхотного Вятського полку. Захворів 14.05. 1915. Вибув у лікувальний заклад [34, арк. 386].

Шепітько Герасим Григорович. Полтавська губернія, Миргородський повіт, Яреськівська волость, с. Яреськи. Рядовий 36-го піхотного полку. Загинув від травми черепа [35, арк. 701].

Ставлення до цієї війни в українських губерніях коливались від «торжества і гніву» на початку військових дій у 1914 р. до «танення монархічних почуттів» вже навесні та влітку 1915 р., коли розпочалися поразки царської армії. Серед сільського населення, яке було основою для мобілізації, стало відчуватися вороже ставлення до вищої імперської влади [36, с. 104-118].

Джерела і література

1. Звід пам'яток історії та культури України: Полтавська область. Шишацький район. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2017. С. 274–275.
2. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів. Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2012. С.445.
3. Перша світова війна 1914–1918 рр. і Україна. Українські землі в центрі цивілізаційної кризи / Упоряд. О. П. Реєнт. К.: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2015. С.28.

4. Ревегук В. Я. Селянство Полтавщини в добу Української революції 1917–1921 рр. Полтава: Полтавський літератор, 2017. С.36–37.
5. РДВІА. Ф. Картотека бюро обліку втрат у Першій світовій війні (офіцерів і солдатів). Ш. Без номера. Я. № 65-А. Арк. 65/188.
6. РДВІА. Ф. Картотека бюро обліку втрат у Першій світовій війні (полонені). – Ш. Без номер. Я. 6132-А. Арк. Бн.
7. РДВІА. Ф. Картотека бюро обліку втрат у Першій світовій війні (офіцерів і солдатів). Ш. Без номера. Я. № 754-Г. Арк. 203.
8. РДВІА. Ф. Картотека бюро обліку втрат у Першій світовій війні (офіцерів і солдатів). Ш. Без номера. Я. № 823-Г. Арк. 778.
9. РДВІА. Ф. № 16196. Особливе діловодство по збору та реєстрації зведень про вибувших за смертю чи за ранами, а також зниклих безвісти військових чинах, діючих проти ворожих армій (1914–1918). Оп. № 1. Іменні списки солдатів і офіцерів 1 Світової війни 1914–1918 рр. (по полках і бригадах). Спр. Іменні списки втрат солдатів 400 піхотного Хортицького полку «Смерті» поранених, убитих і контужених у бою з ворогом поблизу с. Паніковіце з 12 листопада по 12 грудня 1917 року. Арк. 204.
10. РДВІА. Ф. Картотека бюро обліку втрат у Першій світовій війні (офіцерів і солдатів). Ш. Без номера. Я. № 883-Г. Арк. 594.
11. РДВІА. Ф. Картотека бюро обліку втрат у Першій світовій війні (офіцерів і солдатів). Ш. Без номера. Я. № 907-Д. Арк. 1022.
12. РДВІА. Ф. № 16196. Особливе діловодство по збору та реєстрації зведень про вибувших за смертю чи за ранами, а також зниклих безвісти військових чинах, діючих проти ворожих армій (1914–1918). Оп. № 1. Іменні списки солдатів і офіцерів 1 Світової війни 1914–1918 рр. (по полках і бригадах). Спр. Іменні списки втрат солдатів 76 піхотного Кубанського полку. Док. № 7290. Іменний список втрат нижніх чинів 76-го піхотного Кубанського полку з 5 червня по 1 липня 1916 року. Арк. 280.
13. РДВІА. Ф. № 16196. Особливе діловодство по збору та реєстрації зведень про вибувших за смертю чи за ранами, а також зниклих безвісти військових чинах, діючих проти ворожих армій (1914–1918). Оп. № 1. Іменні списки солдатів і офіцерів 1 Світової війни 1914–1918 рр. (по полках і бригадах). Спр. Іменні списки втрат солдатів 257 піхотного Євпаторійського полку. Док. № 133678. Список втрат 257 піхотного Євпаторійського полку з 1 червня по 21 червня 1916 року. Арк. 506.
14. РДВІА. Ф. Картотека бюро обліку втрат у Першій світовій війні (офіцерів і солдатів). Ш. Без номера. Я. № 945-Д. Арк. 1348.
15. РДВІА. Ф. № 16196. Особливе діловодство по збору та реєстрації зведень про вибувших за смертю чи за ранами, а також зниклих безвісти військових чинах, діючих проти ворожих армій (1914–1918). Оп. № 1. Іменні списки солдатів і офіцерів 1 Світової війни 1914–1918 рр. (по полках і бригадах). Спр. Іменні списки 47 піхотного Українського полку про втрати солдатів на фронтах. – Док. № 205019. Список втрат 47 піхотного Українського полку за квітневі бої за 1915 рік. Арк. 82.
16. РДВІА. Ф. Картотека бюро обліку втрат у Першій світовій війні (офіцерів і солдатів). Ш. Без номера. Я. № 1570-К. Арк. 623.
17. РДВІА. Ф. № 16196. Особливе діловодство по збору та реєстрації зведень про вибувших за смертю чи за ранами, а також зниклих безвісти військових чинах, діючих проти ворожих армій (1914–1918). Оп. № 3. Іменні списки втрат солдат і офіцерів I Світової війни 1914–1918 рр. (по полках і бригада). Спр.

- Список російських нижніх чинів, які перебувають в полоні в Австрії. Арк. 16205.
18. РДВІА. Ф. № 16196. Особливе діловодство по збору та реєстрації зведень про вибувших за смертю чи за ранами, а також зниклих безвісти військових чинах, діючих проти ворожих армій (1914–1918). Оп. № 1. Іменні списки солдатів і офіцерів 1 Світової війни 1914–1918 рр. (по полках і бригадах). Спр. Списки втрат солдатів 103 піхотного Петрозаводського полку. Док. № 5094. Список нижніх чинів 103 піхотного Петрозаводського полку загиблих, зниклих безвісти, а також поранених і контужених з 20 травня по 6 липня 1916 року. Арк. 265.
 19. РДВІА. Ф. Картотека бюро обліку втрат у Першій світовій війні (офіцерів і солдатів). Ш. Без номера. Я. № 4290-М. Арк. 115.
 20. РДВІА. Ф. № 16196. Особливе діловодство по збору та реєстрації зведень про вибувших за смертю чи за ранами, а також зниклих безвісти військових чинах, діючих проти ворожих армій (1914–1918). Оп. № 1. Іменні списки солдатів і офіцерів 1 Світової війни 1914–1918 рр. (по полках і бригадах). Спр. Іменні списки 16 піхотного Ладозького полку про втрати солдатів на фронтах. – Док. № 135774. Список нижніх чинів 16 піхотного Ладозького полку, убитих, поранених, тих, які потрапили у полон, зниклих безвісти, а також померлих від ран і взятих у полон ворогом в бою 3 червня 1916 року. Арк. 33.
 21. РДВІА. Ф. Картотека бюро обліку втрат у Першій світовій війні (офіцерів і солдатів). Ш. Без номера. Я. № 2399-Н. Арк. 951.
 22. РДВІА. Ф. № 16196. Особливе діловодство по збору та реєстрації зведень про вибувших за смертю чи за ранами, а також зниклих безвісти військових чинах, діючих проти ворожих армій (1914–1918). Оп. № 1. Іменні списки солдатів і офіцерів 1 Світової війни 1914–1918 рр. (по полках і бригадах). Спр. Списки солдатів 240 піхотного Ваврського полку. Док. № 239115. Іменний список убитих, поранених, зниклих безвісти, контужених і поранених залишених на полі бою г.г. офіцерами і нижніми чинами 240 піхотного Ваврського полку за час з 5 серпня по 5 вересня 1915 року. – Арк. 343.
 23. РДВІА. Ф. Картотека бюро обліку втрат у Першій світовій війні (офіцерів і солдатів). Ш. Без номера. Я. № 4329-М. Арк. 823, 824.
 24. РДВІА. Ф. № 16196. Особливе діловодство по збору та реєстрації зведень про вибувших за смертю чи за ранами, а також зниклих безвісти військових чинах, діючих проти ворожих армій (1914–1918). Оп. № 1. Іменні списки солдатів і офіцерів 1 Світової війни 1914–1918 рр. (по полках і бригадах). Спр. Іменні списки втрат солдатів 410 піхотного Усманського полку. Док. № 157860. Список військових чинів 410 піхотного Усманського полку убитих, зниклих безвісти і взятих у полон ворогом, а також поранених і контужених з 1 по 15 липня 1916 року. Арк. Бн.
 25. РДВІА. Ф. № 16196. Особливе діловодство по збору та реєстрації зведень про вибувших за смертю чи за ранами, а також зниклих безвісти військових чинах, діючих проти ворожих армій (1914–1918). Оп. № 1. Іменні списки солдатів і офіцерів 1 Світової війни 1914–1918 рр. (по полках і бригадах). Спр. Списки втрат солдатів 295 піхотного Свирського полку. Док. № 93620. Іменний список солдатів 295 піхотного Свирського полку убитих, поранених, контужених, померлих від ран і хвороб і зниклих безвісти за червень місяць 1917 р. Арк. 448.
 26. РДВІА. Ф. Картотека бюро обліку втрат у Першій світовій війні (офіцерів і солдатів). Ш. Без номера. Я. № 2965-Р. Арк. 642.

27. РДВІА. Ф. № 16196. Особливе діловодство по збору та реєстрації зведень про вибувших за смертю чи за ранами, а також зниклих безвісти військових чинах, діючих проти ворожих армій (1914–1918). Оп. № 1. Іменні списки солдатів і офіцерів 1 Світової війни 1914–1918 рр. (по полках і бригадах). Спр. Іменні списки 47 піхотного Українського полку про втрати солдатів на фронтах. Док. № 205019. Список втрат 47 піхотного Українського полку за квітневі бої за 1915 рік. Арк. 82.
28. РДВІА. Ф. № 16196. Особливе діловодство по збору та реєстрації зведень про вибувших за смертю чи за ранами, а також зниклих безвісти військових чинах, діючих проти ворожих армій (1914–1918). Оп. № 1. Іменні списки солдатів і офіцерів 1 Світової війни 1914–1918 рр. (по полках і бригадах). – Спр. Іменні списки солдатів 202 піхотного Горійського полку. Док. № 3391. Список військових чинів 202 піхотного Горійського полку загиблими, зниклими безвісти і взятими у полон ворогом, а також поранених і контужених з 5 червня по 4 серпня 1915 року. Арк. Бн.
29. РДВІА. Ф. № 16196. Особливе діловодство по збору та реєстрації зведень про вибувших за смертю чи за ранами, а також зниклих безвісти військових чинах, діючих проти ворожих армій (1914–1918). Оп. № 1. Іменні списки солдатів і офіцерів 1 Світової війни 1914–1918 рр. (по полках і бригадах). Спр. Іменні списки втрат солдатів 158 піхотного Башкадикларського полку. Док. № 93760. Іменний список солдатів 158 піхотного Башкадикларського полку убитими, пораненими і зниклими безвісти за липень місць 1917 року. Арк. 244.
30. РДВІА. Ф. Картотека бюро обліку втрат у Першій світовій війні (офіцерів і солдатів). Ш. Без номера. Я. № 17-А. Арк. 69.
31. РДВІА. Ф. № 16196. Особливе діловодство по збору та реєстрації зведень про вибувших за смертю чи за ранами, а також зниклих безвісти військових чинах, діючих проти ворожих армій (1914–1918). Оп. № 1. Іменні списки солдатів і офіцерів 1 Світової війни 1914–1918 рр. (по полках і бригадах). – Спр. Іменні списки солдатів 202 піхотного Горійського полку. Док. № 3391. Список військових чинів 202 піхотного Горійського полку загиблими, зниклими безвісти і взятими у полон ворогом, а також поранених і контужених з 5 червня по 4 серпня 1915 року. Арк. Бн.
32. РДВІА. Ф. № 16196. Особливе діловодство по збору та реєстрації зведень про вибувших за смертю чи за ранами, а також зниклих безвісти військових чинах, діючих проти ворожих армій (1914–1918). Оп. № 1. Іменні списки солдатів і офіцерів 1 Світової війни 1914–1918 рр. (по полках і бригадах). Спр. Іменні списки 47 піхотного Українського полку про втрати солдатів на фронтах. Док. № 205019. Список втрат 47 піхотного Українського полку за квітневі бої за 1915 рік. Арк. 82.
33. РДВІА. Ф. № 16196. Особливе діловодство по збору та реєстрації зведень про вибувших за смертю чи за ранами, а також зниклих безвісти військових чинах, діючих проти ворожих армій (1914–1918). Оп. № 1. Іменні списки солдатів і офіцерів 1 Світової війни 1914–1918 рр. (по полках і бригадах). Спр. Списки втрат солдатів 103 піхотного Петрозаводського полку. Док. № 5094. Список нижніх чинів 103 піхотного Петрозаводського полку загиблих, зниклих безвісти, а також поранених і контужених з 20 травня по 6 липня 1916 року. Арк. 492.
34. РДВІА. Ф. Картотека бюро обліку втрат у Першій світовій війні (офіцерів і солдатів). Ш. Без номера. Я. № 4674-Ч. Арк. 386.

35. РДВІА. Ф. Картотека бюро обліку втрат у Першій світовій війні (офіцерів і солдатів). Ш. Без номера. – Я. № 4491-Ш. – Арк. 701.
36. Коляда І. А., Милько В. І. Україна в Першій світовій війні. Харків: Фоліо, 2021. С.104–118.

УДК 94(477)«19/...»(092)

Тетяна Нестеренко
(Науковий керівник: проф. Бабенко Л. Л.)
(Полтава)

ДО ПИТАННЯ ПРО УВІЧНЕННЯ ПАМ'ЯТІ СИМОНА ПЕТЛЮРИ

Стаття присвячена тенденціям сучасної політики пам'яті щодо увічнення державного діяча періоду Української революції 1917–1921 рр. Симона Петлюри. Узагальнено матеріали про меморіалізацію пам'яті про діяча в різних містах України. Показано поетапність та проблеми вирішення питання. Висвітлено плани щодо увічнення пам'яті Симона Петлюри у Полтаві.

***Ключові слова:** Симон Петлюра, Полтава, Український інститут національної пам'яті, Я. Файзулін, пам'ятник.*

Симон Васильович Петлюра належить до тих видатних українських діячів минулого, щодо яких ніколи не було однозначної оцінки серед істориків та громадськості. Полтавець, який став одним із очільників Української революції 1917–1921 рр., видатна постать українського державотворення у ХХ столітті, продовжує й зараз перебувати на вістрі гострих дискусій. За часів СРСР більшовицька влада перетворила ім'я Симона Петлюри на символ антирадянської опозиції – термін «петлюрівщина» ототожнювався з «українським буржуазним націоналізмом» та ставився в один ряд з такими іменами-символами як гетьман Іван Мазепа та Степан Бандера. Однак упродовж трьох десятиліть незалежності пам'ять про діяча в Україні й, зокрема, на Полтавщині поверталася повільними темпами. Якщо в наукових історичних дослідженнях було зроблено суттєвий прорив, то в суспільному просторі це було епізодично. До того ж у місті Полтаві спроби встановлення пам'ятного знака або порушення питання про перейменування вулиці на його честь на початку 2000-х рр. викликало спротив як влади, так і громадськості. А на місці будинку, де народився і виріс С. Петлюра, збудовано житловий комплекс.

Історик В. І. Сергійчук доводить опонентам і критикам діяльності Симона Петлюри, що він заслуговує бути гідно пошанованим в українському суспільстві, бо його прорахунки як